

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Рівненського обласного
інституту післядипломної
педагогічної освіти

24 вересня 2021 року № 148

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА ДЛЯ ОСІБ ІЗ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ

(підвищення кваліфікації)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Спеціалізація: Асистенти вчителів

Напрямок: розвиток професійних компетентностей

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Освітню програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри педагогіки, психології та корекційної освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол від 23 вересня 2021 р. № 09).

Освітню програму затверджено Вченою радою Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол від 24 вересня 2021 р. № 05) та введено в дію наказом ректора від 24 вересня 2021 р. № 148.

ПЕРЕДМОВА

Освітню програму розроблено проектною групою Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти згідно з вимогами законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», постанов Кабінету Міністрів України від 04.04.2018 № 237 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти “Нова українська школа”» (зі змінами), від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами), від 15.09.2021 № 957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти», від 21.07.2021 № 765 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами», від 23.04.2003 № 585 «Про встановлення тривалості здобуття повної загальної середньої освіти особами з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти» (зі змінами), від 18.10.2019 № 1310 «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників для роботи в умовах інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа»; Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р; наказів МОН України від 13.09.2021 № 981 «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації асистентів учителів в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти», від 23.04.2018 № 414 «Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти» (зі змінами), а також рекомендаційного листа МОН України від 28.04.2017 № 1/9-239.

Програма укладена на базі другого рівня вищої освіти (спеціаліст/магістр) та відповідає 8 рівню Національної рамки кваліфікацій.

Розроблено проектною групою у складі:

1. Колодич О.Б., к.психол.н., доцент, завідувач Ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти, доцент кафедри педагогіки, психології та корекційної освіти РОІППО;
2. Прокопчук Н.В., методист Ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти РОІППО.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Загальні положення

Актуальність розроблення програми підвищення кваліфікації асистентів учителів (далі – Програма) полягає в необхідності забезпечення достатньої кількості кваліфікованих асистентів учителів, які володіють загальними і професійними компетентностями для роботи в інклюзивному освітньому середовищі, партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу, участі в організації безпечного та здорового освітнього середовища, підтримки учнів з особливими освітніми потребами відповідно до сучасного розуміння інклюзивної освіти та основних засад у сфері забезпечення права на рівний доступ до якісної освіти, а саме: Конвенції ООН про права дитини, Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», Державного стандарту базової середньої освіти, реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року.

1.2. Цільова аудиторія

Асистенти учителів.

1.3. Мета програми

Мета полягає у розвитку професійних компетентностей асистентів учителів, необхідних для партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу, участі у створенні безпечного та інклюзивного освітнього середовища, забезпечення особистісно орієнтованого спрямування освітнього процесу в умовах реалізації Державного стандарту початкової освіти та Державного стандарту базової середньої освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

удосконалення умінь здійснювати діяльність відповідно до законодавчої бази у сфері інклюзивної освіти, нормативно-правових документів, що регламентують основні ролі, завдання та кваліфікаційні характеристики асистента вчителя;

підвищення обізнаності щодо форм, методів, засобів, способів, механізмів педагогічної підтримки здобувачів освіти в освітньому процесі;

удосконалення здатності надавати додаткову підтримку в освітньому процесі здобувачам освіти з особливими освітніми потребами;

удосконалення вмінь партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу, в тому числі сумісної професійної діяльності та співробітництва;

удосконалення здатності до навчання й ефективного планування своєї професійної діяльності.

Очікувані результати навчання:

знання мети і ключових компонентів Концепції Нової української школи;
готовність сприяти комфортному й ефективному переходу учнів з особливими освітніми потребами від початкової до базової освіти;

готовність до участі у розробленні індивідуальної програми розвитку та/або індивідуального навчального плану учня (за потреби), сприяння формуванню індивідуальної освітньої траєкторії;

здатність застосовувати методи роботи, навчальні матеріали та завдання для розвитку пізнавальної діяльності учнів;

здатність використовувати стратегії, що заохочують учнів до ефективної взаємодії; організувати діалог і полілог з учнями та іншими учасниками освітнього процесу, поважаючи права людини та суспільні цінності;

здатність застосовувати принципи і стратегії універсального дизайну в сфері освіти і розумного пристосування для забезпечення доступності (фізичної, інформаційної тощо) здобуття освіти;

здатність здійснювати необхідні адаптації/модифікації в освітньому процесі відповідно до особливих освітніх потреб учнів;

здатність застосовувати для забезпечення суб'єкт-суб'єктного підходу в педагогічній діяльності навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів, підтримувати їх прагнення до саморозвитку, розкривати їх здібності та пізнавальні можливості.

1.4. Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

Загальні компетентності: громадянська, соціальна, культурна.

Професійні компетентності: інклюзивна, педагогічного партнерства.

2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

2.1. Зміст та обсяг освітньої програми

Зміст освітньої програми враховує особливості професійної діяльності асистентів учителів у закладах загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням в умовах реформування освіти, а також перспективи впровадження положень Нової української школи та визначається вимогами суспільства щодо забезпечення закладів освіти висококваліфікованими фахівцями; основними напрямками державної політики у галузі освіти; Національною рамкою кваліфікації, освітніми стандартами, вимогами до компетентностей педагогічних працівників; запитами замовників освітніх послуг.

2.2. Форма та структура освітньої програми

Освітня програма передбачає очну (зокрема, з використанням технологій дистанційного навчання) форму навчання.

Очна форма навчання організовується шляхом проведення:

інтерактивних лекцій;

тематичних дискусій;

практичних занять (семінарів, практикумів, тренінгів, майстер-класів тощо);

контрольних заходів (організаційно-настановне заняття, вихідне комплексне діагностування).

Обсяг освітньої програми складає 30 годин (1 кредит ЄКТС).

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

підвищення кваліфікації асистентів учителів за напрямом «Розвиток професійних компетентностей» заочною формою навчання (30 аудиторних годин)

Назви модулів і тем	Форма навчання			Усього
	Лекція, дискусія	Практичне заняття	Контроль	
Модуль 1. Роль асистента вчителя в організації освітнього процесу				
Тема 1.1. Особливості побудови системи інклюзивного навчання на рівні закладу освіти	2			2
Тема 1.2. Перелік документів необхідних для якісної та ефективної діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі	2	2		4

Тема 1.3. Взаємодія педагога та асистента вчителя в умовах інклюзивного освітнього середовища	2	2		4
Тема 1.4. Практичні моделі планування й реалізації дистанційної підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами		2		2
Усього годин за модулем	6	6		12
Модуль 2. Організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти				
Тема 2.1. Особливості організації роботи з особами із ООП відповідно до першого та другого рівнів підтримки в освітньому процесі	2			2
Тема 2.2. Особливості організації роботи з особами із ООП відповідно до третього та четвертого рівнів підтримки в освітньому процесі	2			2
Тема 2.3. Особливості організації роботи з особами із ООП відповідно до п'ятого рівня підтримки в освітньому процесі	2			2
Тема 2.4. Команда психолого-педагогічного супроводу: основні завдання, склад, функції. Особливості спільного викладання		2		2
Тема 2.5. Індивідуальна програма розвитку, як інструмент для індивідуалізації процесу навчання осіб з особливими освітніми потребами. Адаптація та модифікація освітнього середовища		4		4
Усього годин за модулем	6	6		12
Модуль 3. Командний підхід як необхідна умова забезпечення якісної освіти в інклюзивному класі				
Тема 3.1. Комфортний та ефективний перехід учнів з особливими освітніми потребами від початкової до базової освіти	2			2
Тема 3.2. Підтримка осіб з особливими освітніми потребами під час канікул. Практичні рекомендації		2		2
Усього годин за модулем	2	2		4
Модуль 4. Діагностичний				
Організаційно-настановне заняття			1	1
Вихідне комплексне діагностування			1	1

Усього годин за модулем			2	4
Усього	14	14	2	30

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Модуль 1.

Роль асистента вчителя в організації освітнього процесу

Тема 1.1. Особливості побудови системи інклюзивного навчання на рівні закладу освіти

Організаційні аспекти створення інклюзивних класів у ЗЗСО. Алгоритм створення інклюзивного класу. Підготовча робота школи. Команда психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами: організація роботи, повноваження, оплата праці. Корекційно-розвиткові заняття для осіб з ООП в закладі загальної середньої освіти. Індивідуальна програма розвитку, навчальні плани осіб з ООП. Деякі аспекти оцінювання осіб з ООП. Навчання осіб з ООП у випускних класах ЗЗСО. Матеріально-технічне забезпечення, доступність закладу освіти.

Тема 1.2. Перелік документів необхідних для якісної та ефективної діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі

Наказ МОН від 25 червня 2018 №676 року «Про затвердження інструкції з діловодства у закладах загальної середньої освіти». Індивідуальна програма розвитку – основний документ (річний план роботи асистента вчителя) «Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу», наказ МОН від 08.06.2018, №609). Зведена таблиця (розклад уроків / вид діяльності). Графік роботи асистента вчителя. Журнал спостереження. Портфоліо особи.

Тема 1.3. Взаємодія педагога та асистента вчителя в умовах інклюзивного освітнього середовища

Суть та особливості діяльності асистента вчителя. Обов'язки вчителя, обов'язки асистента вчителя, спільні дії. Асистент учителя та асистент особи яка відмінність. Особливості співпраці вчителя та асистента вчителя. Основні завдання та функції асистента вчителя в роботі з особами з ООП. Основні компетенції, якими повинен володіти асистент вчителя та педагог. Розподіл обов'язків: освітній процес. Практичні рекомендації для побудови ефективних взаємовідносин між учителем та асистентом учителя.

Тема 1.4. Практичні моделі планування й реалізації дистанційної підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Методологія проведення дистанційного освітнього процесу в умовах карантину в інклюзивному класі. Інструкція з організації психологічної допомоги дітям, батькам і вчителям в період призупинення навчального процесу. Основні етапи планування та надання віддаленої дистанційної допомоги дітям з важкими формами інвалідності. Планування допомоги (аналіз ризиків, виявлення потреб, розподіл обов'язків, виявлення ресурсів, навчання,

моніторинг). Особливості створення та узгодження розкладу. Планування та проведення тематичних заходів.

Модуль 2.

Організації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти

Тема 2.1. Особливості організації роботи з особами із ООП відповідно до першого та другого рівнів підтримки в освітньому процесі

Освітні труднощі – труднощі у навчанні, які впливають на процес здобуття освіти та рівень результатів навчання осіб відповідного року навчання у відповідному закладі освіти. Рівні підтримки в освітньому процесі в інклюзивних класах закладів освіти.

Діти, які мають труднощі I ступеня прояву (незначні (поодинокі) та діти, які мають труднощі II ступеня прояву (труднощі легкого ступеня прояву) – (інтелектуальні, функціональні, фізичні, навчальні, соціоадаптаційні) загальна характеристика, критерії визначення, умови та механізми отримання підтримки, індивідуальна освітня траєкторія, надання (проведення) додаткових корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних послуг (занять), забезпечення допоміжними засобами, облаштування освітнього середовища, організація освітнього процесу.

Тема 2.2. Особливості організації роботи з особами із ООП відповідно до третього та четвертого рівнів підтримки в освітньому процесі

Освітні труднощі – труднощі у навчанні, які впливають на процес здобуття освіти та рівень результатів навчання осіб відповідного року навчання у відповідному закладі освіти. Рівні підтримки в освітньому процесі в інклюзивних класах закладів освіти.

Діти помірного та важкого ступеня прояву. Загальна характеристика вірогідного прояву, механізми прояву (інтелектуальні; функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві); фізичні; навчальні; соціоадаптаційні / (особистісні, середовищні труднощі) соціокультурні (зокрема, взаємодія з представниками осередків окремих культур, отримання інформації засобами жестової мови тощо).

Тема 2.3. Особливості організації роботи з особами із ООП відповідно до п'ятого рівня підтримки в освітньому процесі

Освітні труднощі – труднощі у навчанні, які впливають на процес здобуття освіти та рівень результатів навчання осіб відповідного року навчання у відповідному закладі освіти. Рівні підтримки в освітньому процесі в інклюзивних класах закладів освіти.

Особи з найтяжчим ступенем прояву. Загальна характеристика вірогідного прояву, механізми прояву (інтелектуальні; функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві); фізичні труднощі; навчальні; соціоадаптаційні / (особистісні, середовищні труднощі) соціокультурні (зокрема, взаємодія з представниками

осередків окремих культур, отримання інформації засобами жестової мови тощо).

Тема 2.4. Команда психолого-педагогічного супроводу: основні завдання, склад, функції. Особливості спільного викладання

Рівні надання додаткової підтримки та основні види команд: команда психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами (на рівні класу), внутрішньошкільна команда, позашкільна команда. Створення команди психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами. Склад та основні функції учасників команди. Роль асистента вчителя як члена команди супроводу.

Організація психолого-педагогічного супроводу та надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг особі з особливими освітніми потребами.

Тема 2.5. Індивідуальна програма розвитку, як інструмент для індивідуалізації процесу навчання осіб з особливими освітніми потребами. Адаптація та модифікація освітнього середовища

Індивідуалізація освітнього процесу як одна із умов запровадження інклюзивного навчання. Нормативне забезпечення, що регламентує створення ІПР. Структура і функції ІПР. Різні ролі членів команди психолого-педагогічного супроводу у розробленні і впровадженні ІПР. План роботи над ІПР. Визначення навчальних цілей і завдань. Відповідність критеріям «СМАРТ». Визначення пріоритетності навчальних цілей. Роль асистента вчителя у процесі розроблення ІПР. Здійснення адаптацій і модифікацій під час планування освітнього процесу: адаптація основних компонентів освітнього процесу: фізичне середовище, освітній процес, вказівки вчителя, навчальні матеріали. Види модифікацій. Способи адаптації процесу оцінювання, використання модифікованих і альтернативних методів оцінювання

Модуль 3.

Командний підхід у забезпечення успішного розвитку освіти в інклюзивному класі

Тема 3.1. Комфортний та ефективний перехід учнів з особливими освітніми потребами від початкової до базової освіти

Поняття переходу як процесу. Керівні принципи забезпечення ефективного переходу учнів з особливими освітніми потребами від початкової до базової освіти. Зміни до яких поступово повинні перейти здобувачі освіти. Роль асистента вчителя у реалізації комфортного та ефективного переходу учнів з особливими освітніми потребами від початкової до базової освіти. Психолого-фізіологічні особливості учнів 10-12 років. Врахування здібностей, навичок, стилів сприймання, зацікавлень учнів. Практичні кейси про участь та діяльність учнів з особливими освітніми потребами. Роль асистента вчителя у створенні учнівської спільноти, розвитку демократичних цінностей, встановленні правил.

Тема 3.2. Підтримка осіб з особливими освітніми потребами під час канікул. Практичні рекомендації.

Підтримка осіб з ООП під час канікул. Поведінковий підхід. Як правильно підказувати дитині з ООП. Методи заохочування. Чого навчати дитину вдома. Візуальні розклади. Що робити дорослому під час істерики особи.

Модуль 4. Діагностичний

Організаційно-настановне заняття

Реєстрація слухачів. Організація та проведення вступного інструктажу з охорони праці. Ознайомлення з організацією, змістом та умовами проведення курсів. Надання рекомендацій щодо вибору теми конференції з обміну досвідом.

Вихідне комплексне діагностування

Установлення рівня знань, володіння професійними компетентностями слухачів за результатами засвоєння програми курсів підвищення кваліфікації. Демонстрування необхідного обсягу теоретичних знань та вмінь для вирішення конкретних практичних завдань.